

Da Sahl-præstens tørv blev for små - og blikkenslagerens Ka-Vilhelm fik ordet

Holstebro dagblad 19-2 1972

I det gamle jyske land boede der for mange år siden et par mennesker i Stokholm i Sahl Kommune - det var Vilhelm og hans hustru Karen - altid kaldet Kaaren eller Ka-Vilhelm.

Huset, de boede i, var spartansk opført og med spåntag - og indendøre var der alt andet end ryddeligt. Huset var indrettet med stue, soveværelse og køkken - om de levede uden offentlig hjælp, tør jeg ikke udtale mig om, men i hvert fald var de daglige fornødenheder yderst sparsomme.

Vilhelm var blikkenslager af profession, og »værkstedet« var i stuen. Også den gang var der et luftforureningsspørgsmål.

Man sagde om Vilhelm, at han færdedes meget uforsigtig med sandheden, men Kaaren troede hvert ord, han sagde »kærlighed gør jo blind«.

Vi tør vel konkludere, at det var grunden til, at hun så ihærdigt hjalp til med at holde »brødet i huse«.

I sommertiden måtte hun følge trop i tørvemosen - ikke som så mange andre kvinder på den tid alene med rejsning og skruning af tørvene, men også ved selve fremstillingen af tørvene, uanset om det var skære- eller æltetørv. Vilhelm var »formand« i tørvegraven og Kaaren var det på læggepladsen - et hårdt job for en kvinde især ved æltetørvene. Her skulle indholdet af trillebøren tippes ned i en form, jævnes med en skovl og formen vendes til næste læs. Derefter fulgte så rejsning og skruning af de oparbejdede tørv.

Vilhelm og Kaaren var på en måde i nær kontakt med gejstligheden. De havde, så vidt jeg ved, »monopol« på at grave tørv for præsten i Sahl. Til præstegården hørte to rnose-skifter i umiddelbar nærhed af deres hus. Om Vilhelm og Kaaren var gode til at tælle ved jeg ikke, men et er, da præsten havde fået tørvene i hus - det var ret tidligt på sæsonen - forekom det præsten, at tørvene fyldte så usædvanlig lidt. Det med »fyldet« kunne jo skyldes så mange ting, ikke alene en »tællefejl« men også fordi ikke så nær alle tørvene svinder lige meget under tørringen.

Men præsten - det var pastor Jens Lundby - besluttede at henvende sig til »fabrikanten«, og han mødte både Vilhelm og Kaaren, og der udspandt sig følgende ordskifte:

Præsten: "Jeg synes, tørvene fylder så lidt i år."

For en gangs skyld var det Kaaren, der først tog ordet og meget bestemt lod præsten vide: "Ja, ær tal er der i hver fald."

"Det tvivler jeg ikke på," sagde præsten, "men jeg har spekuleret på, om vi ikke skulle grave et lille hold mere, måske i det andet skifte," og tilføjede: "måske svinder de ikke så meget."

"Hva troer I Vilhelm saa' te ær præjst," fortalte Kaaren senere: "Nej, hr. pastor, nær do ær o ær stuel, saa tier a, men hier ær a den klogest."

"Jorv," sagde Kaaren, "saan saa Vilhelm te ær præjst."

Hvor tørvene blev gravet, melder historien ikke noget om.

Livet for de to mennesker, især for Kaaren, var et slid; Jeg kan ikke mindes, at jeg har set Kaaren klædt om. Vilhelm derimod kunne godt spille »gentleman«. Så godt som hver fredag rejste han til Skive for at gøre indkøb, og for at han kunne møde så fint som muligt til byens torvedag, måtte Kaaren følge ham til Hvidemose, for at bære hans sko. I Hvidemosen tog så Kaaren hans træsko med hjem.

Nu turde man vel slutte, at det betød en fridag for Kaaren, men det blev det langt fra. Så snart Kaaren var hjemme, måtte hun, forslidt og forslæbt som hun var, tage tiggerejerne (kurv, spand og pose) frem og i sine træsko gå undertiden milelange veje for at spørge, som hun udtrykte sig, om hjemmet havde »guer laaerer« (gode råd) på brød, mælk, kød, æg eller uld eller andet anvendeligt.

Efter at ægteparret var flyttet til Sahl by afsluttedes Kaarens slidsomme liv den 18.oktober 1929, 85 år gammel.

Hun blev begravet på Sahl kirkegård og hendes håndsnilde mand fik ved hjælp af kirkebetjenten en gammel gravsten hugget til på bagsiden og satte den på hendes grav. Vilhelm Kristensen, meget yngre end Kaaren, døde først november 1942 - 82 år gammel.

Peder Nørgaard.

(Hofmansen: Peder Nørgaard var fra Aal og boede vist som gårdmand i Bjert)